

BYTČIANSKA FILATELIA

INFORMAČNÝ BULLETIN VYDÁVA KLUB FILATELISTOV V BYTČI
PRE ČLENOV A PRIAZNIVCOV

Ročník II.

Číslo 3 / 2012 / 13

SÁGA BYTČIANSKYH ZÁPALKÁRNI

Vážení čitatelia, filatelisti, zberatelia,

ako ste sa nie jeden raz presvedčili, nie je zvykom v našom bulletine Bytčianska filatelia spomínať okrem filatelistických akcií niečo iné a už vôbec nie politiku. Tým „niečím iným“ sú oblasti zberateľstva rozdielne od filatelie, avšak, ako som už v predchádzajúcich číslach naznačil, aj filatelisti majú viac „pridružených“ zberateľských odvetví. Preto bude na prospech, poznať niečo nepoznané. Politika ? Tá do filatelie nepatrí. Neustrannosti sa chceme aj naďalej pridržovať. Pritom aj my, ako občania tejto republiky, nakoľko všetci vidíme, čím žije celá spoločnosť od začiatku roka, teda nie sme od každodennosti izolovaní, mohli by sme kde, čo z nášho pohľadu komentovať. Len nedávna medializovaná senzácia (na tie sme z obrazoviek zvyknutí), prerástla do škandálu s menom vymierajúceho živočícha či ľudopá – gorily. Pochopiteľne, mnohých to už nezaujíma, pretože nezaujímavosťou politizovania sme presýtení. Berie nám to čas, zdržuje nás. Ľudia sú znechutení. Ale tak, ako my filatelisti máme možnosť raz za štyri roky sa zúčastniť volieb do Rady ZSF, aj to len prostredníctvom delegátov zo Združenia klubov filatelistov, tak o pár dní budeme mať možnosť priamej voľby pri tajnom hlasovaní v parlamentných voľbách. Každý, kto sa volieb zúčastní, bude voliť toho, koho chce, komu verí a nebude voliť toho, ktorému už neverí a tých sklamaní asi nie je málo. Toľko úvodom z hľadiska bežného života občana.

Redakčná rada nášho bulletinu sa rozhodla uverejňovať na pokračovanie doteraz niektoré neznáme skutočnosti z filumenie z dôvodu, že sa priamo týkajú nášho mesta. Ponúkame prvú časť do ktorej ilustráciami prispel podpredseda Klubu filatelistov a predseda Klubu zberateľov v Hliníku nad Váhom Jozef Lulák.

Záverom : začiatok roka 2012 si asi viacerí zapamätáme, pretože aj v súčasnosti, 16.2.2012 vládnu „hory snehu“ kde sa človek pozrie.

Stanislav Helmeš, predseda KF

FILATELISTICKO-POŠTOVÉ MÚZEUM (SÚKROMNÉ) 1981 – 2001

(Recenzia)

Dňa 18.11.2011 vydalo Filatelisticko-poštové múzeum (súkromné) v Plevníku – Drienovom publikáciu pri príležitosti 30. výročia zriadenia. Na 68 stranách sa v úvodnej kapitole v stručnosti uvádza história zakladania poštových múzeí v Európe a porovnáva sa stav po založení Poštového múzea v Prahe 18.12.1918 so situáciou na Slovensku. Z toho vychádza ďalšia kapitola, keď bratia Otto a Ján Gát'oví sa koncom šesťdesiatych rokov 20. storočia rozhodli začať zbierať predmety poštovej histórie v snahe zachovať aj na Slovensku dokumentáciu dávnejších i nedávnych poštových vzťahov. Ako zaujímavosť pôsobí náhodné stretnutie s akad. mal. Martinom Benkom, ktorý iniciatívu podporil. Múzeum, hoci súkromné, s pôvodným názvom „malé“, sa časom exponátmi, nie priestormi, ktoré sú značne stiesnené, rozrástlo, čím expozícia má čo návštevníkovi ponúknuť. Delenie zbierok má systém normálneho múzea. Viac, ako 40 strán publikácie sa venuje expozičnej činnosti múzea, ktoré z času na čas vystavuje v múzeách v pôsobnosti samosprávnych krajov alebo pri výstavách, Dňoch filatelie Slovenska a pod., kde sú dostatočné priestory. Súčasťou múzea je rozsiahla knižnica s filatelistickou literatúrou a literatúrou poštovej histórie. Práve táto priama dispozícia umožňuje vecne reagovať na niektoré tvrdenia, názory, „objavy“, ktoré už boli vyriešené alebo objavené.

Stanislav Helmeš

Klubová kronika Klubu filatelistov 52 – 51 Nitra (Recenzia)

Klub filatelistov 52-51 v Nitre vydal začiatkom roka 2012 Kroniku klubu pri príležitosti 30. výročia založenia. Na 60. stranách publikácia zaznamenáva každoročnú činnosť klubu od roku 1981 do konca roka 2011. Klub z pôvodných 13 zakladajúcich členov sa v nasledujúcom roku rozrástol na 22 členov a počet sa zvyšoval, až na súčasných 45 členov klubu z čoho je päť žien.

Bohatá fotografická dokumentácia okrem textovej časti potvrdzuje, že klub od založenia žil filatelistickými podujatiami. Tie štatisticky prezentujú kalendárne údaje o príležitostných pečiatkach, inauguráciách známok, o usporiadaných nesúťažných a súťažných výstavách a o členoch, ktorí sú nositeľmi Čestných odznakov ZSF I., II., a III. stupňa. Až 13. členovia klubu sú nositeľmi Čestného odznaku ZSF I. stupňa (zlatého), traja ČO ZSF II. stupňa (strieborného) a siedmi členovia ČO ZSF III. stupňa (bronzového).

Zostavovateľovi publikácie Miroslavovi Ňaršíkovi treba poďakovať, že touto formou zaznamenal činnosť klubu (podľa úvodu má ísť už o druhú kroniku, avšak o predchádzajúcej nie je zmienka), nakoľko históriu svojej činnosti kluby v podstatnej miere neevidujú a zánikom klubu zaniká aj stopa o ich niekdajšej existencii.

Klubovú kroniku ako publikáciu prvý raz vydal KF 53-05 v Martine (náklad 500 kusov, tlač Neografia Martin, autor O. Gáľa), v roku 1973. Od osemdesiatych rokov 20. storočia podobné kroniky vydali KF Svit, KF Detva, KF L. Novotného v Bratislave a zopár ďalších klubov. Spravidla sa o existencii a činnosti klubu stručne zmieňujú články vo výstavných katalógoch, čo je len strohé evidovanie existencie, často bez konkrétností.

Deň otvorených dverí vo Viedni

Zväz rakúskych filatelistov každoročne usporadúva Deň otvorených dverí, vždy s niektorým susedným zväzom. V dňoch 4. a 5.11.2011 hosťom bol Zväz slovenských filatelistov a Slovenská pošta, a. s. Podujatie bolo veľmi dobre zorganizované s aktívnou účasťou prezentácie ZSF i SP, a. s. Podľa účastníka podujatia, Ing. Ivana Gažu, predsedu KF v Žiline, okrem členov oficiálnej delegácie, zo Slovenska bolo prítomných len asi päť filatelistov, čo na takú úroveň akcie bolo veľmi málo. Zrejme pre budúcnosť by sa vyžadovala väčšia propagácia.

- redaktor -

Črty z dejín zápalkových fabrik v Bytči a zápalkové nálepky I.

Bohaté lesy a dostatok lacných pracovných síl vytvárali veľmi priaznivé podmienky pre rozvoj drevárskeho priemyslu alebo podnikania s drevnou hmotou v Bytči a na širokom okolí. V plnej miere to v 19. storočí využíval nielen veľkopodnikateľ Leopold Popper s pôvodným sídlom v Hliníku nad Váhom, ale aj ďalší podnikatelia. (Na rieke Váh v Bytči a v Hliníku nad Váhom bolo viac plŕových prístavísk, odkiaľ sa drevná hmota splavovala). V roku 1862 bola v Bytči založená prvá parná píla a v roku 1871 Reich & Steiner založili v Bytči vôbec prvú zápalkáreň na území Slovenska. Majitelia firmy sa tak stali dodávateľmi zápaliek pre celé Horné Uhorsko a konkurovali aj väčším firmám vrátane firmám v Budapešti. V roku 1872 sa zrušili cechy.

Práca v zápalkárni bola symbióza dreva a chemikálií. Dreva bol dostatok a práca s ním bola pomerne bezpečná, zato s chemikáliami, s fosforom (pôvodne išlo o fosforové zápalky) vyskytovala sa chemická otrava od fosforových pár, choroba z povolania – nekróza (rozpad kostí).

(Len ako dôvetok : v Uhorsku si robotníci zakladali odborové organizácie a jednu z nich založili v roku 1907 aj v továrni Reich & Steiner v Bytči, kým napríklad na parnej píle L. Holzmannu alebo v pivovare v Bytči robotníci založenie odborovej organizácie nedosiahli).

Továreň na zápalky sa rokmi rozširovala a zápalky mali odbyt aj vzhľadom na pútavosť nálepiek na škatuľkách. Pôvodná ochranná známka firmy Reich & Steiner (aj znak firmy) bol cudzokrajný brodivý vták, staroegyptský posvätný vták Ibis.

Ukážka zápalkovej nálepky firmy Reich & Steiner z obdobia Uhorska v titule so znakom ochrannej známky vtákom Ibisom (ďalšia ukážka viď titulná strana čísla)

Je len pochopiteľné, že židovskí podnikatelia v Bytči si navzájom vychádzali v ústrety a nálepky na zápalky alebo tlačivá faktúr, cenníky či objednávky a iné firemné tlačivá sa od roku 1889 tlačili v tlačiarni Samuela Spiegla v Bytči. (Nazývaná tiež rýchlotlačiareň). Táto tlačiareň tlačila aj pivové etikety pre bytčianske pivo Izidora Knöpfelmachera a Gustáva Ewalda. Bolo tak tomu aj po roku 1906, keď Hermína Popperová im prenajala pivovar. Tlačivá na faktúry pre zápalkáreň majiteľa G. Reittera ml. tlačila tlačiarska firma Gebrüder Légrády v Budapešti. .

Majitelia zápalkárne vydali Poriadok, podľa ktorého sa zakázalo na pracovisku fajčiť, chodiť so sviečkou alebo fakľou a v blízkosti fabriky vypaľovať trávu. Vo fabrike na viditeľnom a ľahko dostupnom mieste musel byť rebrík, háky a sudy s vodou. Jednoznačne sa viac dbalo na bezpečnosť majetku, ako zdravie zamestnancov.

FACTURA

GR. BITTSE, am 24. Jänner 1894

ZÜNDWAAREN FABRIK

G. REITTER JUN.

GR. BITTSE
ÖBER-UNGARN

Herrn von Dechnar, Christ in Wien

Da bei mir 27. Jänner 1894 ... gemäß bestellter Waaren hatte ich heute das
Dergleichen per Bahn an Sie abzugeben, durch Betrag laut unterstehender Factura Sie mir mit
fl. 26.80 ... ggf. zu erkennen betriebe
Hochachtungsvoll
G. Reitter jun.

Ihre werthe Orden, Rechnung und Gefälle

Rechner in Gr. Bittse.

G. R.		Anfrucht laut Tarif in ö. W.	
Nr.	Spence Kilo	Colli Zündwaren	
2808	100	100	13
		20	13
		13	13
		110	
		260	13
			30.80
			4.00
			36.80
			68
			26.16

Tlačivo faktúry firmy G. Reitter jun. z roku 1894

Ukážka zápalkových nálepiek firmy G. Reitter jun., z obdobia Uhorska.

Všetky nálepky majú béžový podklad a červené orámovanie. Nad vtipnou ilustráciou je uvedené len priezvisko majiteľa firmy REITTER a miesto BITTSE. Texty sú tiež vtipné v maďarskom jazyku. Obrázky sú farebné. Vtipná kresba a podobne text zvyšovali predajnosť tovaru.

Otto Gáľa

O Z N A M Y

Náš rov

Dňa 29.1.2012 vo veku 87 rokov zomrel bývalý predseda Klubu filatelistov v Bytči pán Ondrej Petrovský. Funkciu predsedu vykonával od roku 1968, keď spolu s tajomníkom KF Ivanom Jánom Harantom (obaja bývajúci v Hliníku nad Váhom) zachraňovali existenciu klubu filatelistov v Bytči v šesťdesiatych rokoch 20. storočia. Ondrej Petrovský bol živou kronikou histórie miestnej časti mesta Bytče, Hliníka nad Váhom. Patril medzi popredných zberateľov. Česť jeho pamiatke.

●● Členovia Zberateľského klubu v Hliníku nad Váhom sa stretávajú na piatkových schôdkach od 17.00 hod. Radi privítajú záujemcov. Okrem filatelistov, medzi ktorými je aj najmladší člen Patrik Dzurec odberajúci novinky Slovenska je tiež jeho otec Juraj, a známy numizmatik, podpredseda Zberateľského klubu Juraj Putirka (zbiera tiež pohľadnice s námetom Súľova a hradov na Slovensku). Príďte pobesedovať so zakladajúcimi členmi nielen o zberateľstve, ale aj o histórii obce, ktorej sú rodákmi alebo v ktorej žijú. Podelte sa o poznatkoch s Ing. Stanislavom Churom, Michalom Krupom, Stanislav Helmešom a ďalšími. ●● Člen výboru KF Otto Gáťa bol výborom KF poverený zistiť, aké kritéria sú k finančnému oceneniu klubov, ktoré v č. 4/2011 Spravodajcovu ZSF uviedol predseda ZSF. ●● Prerokoval sa návrh na danie podnetu Pofisu, SP, a. s., na tému budov železničných staníc na Slovensku na poštové lístky. Ide o špecifickú architektúru, akú ma aj stanica v Bytči. ●● V Slovenskom národnom múzeu v Martine je do 10.4.2012 inštalovaná výstava o živote a tvorbe Pavla Socháňa. Vystavené sú prvé pohľadnice z jeho bohatej tvorby (vyše 400). Za cenu 1 € je možno si kúpiť dva rôzne katalógy.

Sme tu :

WWW.collectorum.eu

Sme tu:

